

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Forespørgsel nr. F 13:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren og ministeren for udviklingsbistand:

»Hvilke initiativer vil regeringen tage på baggrund af udfaldet af FN's særlige generalforsamling, UNGASS, i juni 1997?«

Af Martin Glerup (S), Hanne Severinsen (V), Niels Jørgen Langkilde (KF), Steen Gade (SF), Elsebeth Gerner Nielsen (RV), Aage Brusgaard (FP), Bent Hindrup Andersen (EL), Addi Andersen (CD) og Ole Donner (DF).

(Forespørgslen anmeldt 21/10 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 28/10 97).

Begrundelse

Martin Glerup (S):

På tværs af partierne er der enighed om, at det vil være meget værdifuldt at få en grundig debat om, hvordan UNGASS-generalforsamlingens anbefalinger kan opfølges nationalt og internationalt.

Besvarelse

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Opgaven for generalforsamlingens særlige samling, den såkaldte UNGASS, var at vurdere udviklingen siden topmødet i Rio samt at angive nogle retningslinjer for de kommende års arbejde i Kommissionen for Bæredygtig Udvikling, som vi jo med forkortelsen af den engelske betegnelse kalder CSD.

Selv om alle forhåbningerne til den særlige samling, altså UNGASS, langtfra blev indfriet, tror jeg, det er rigtigt, at de mange stats- og regeringschefer og ministres og parlamentarikeres deltagelse i mødet bidrog til, at Rioprocesen fortsat er sat meget højt på den internationale dagsorden.

Ved samlingens slutning blev der vedtaget et slutdokument og et 5-års arbejdsprogram for CSD. Slutdokumentet vurderer den hidtidige udvikling og fremhæver de områder, hvor handling er påkrævet. Hovedkonklusionerne er, at udviklingen på en række konkrete områder har været positiv, men at de fortsatte forringelser og tab af naturressourcer er stærkt bekymrende.

I løbet af de sidste 5 år har vi udrettet et stort stykke arbejde. Imidlertid er situationen des-

værrer den, at det på mange områder ikke ser bedre ud, end det gjorde i 1992 – på nøgleområder ser det endda værre ud – udryddelsen af klodens arter fortsætter i et foruroligende tempo, og der drives fortsat rovdrift på naturressourcerne. Vi står derfor over for den kæmpeopgave at få vendt udviklingen i den rigtige retning.

I arbejdsprogrammet for de næste 5 år lægges der op til en bredere indgangsvinkel til de enkelte hovedtemaer, som afspejler såvel Nords som Syds interesser, og dette synes jeg er et fint udgangspunkt for det fortsatte internationale miljø samarbejde.

Regeringen vil aktivt arbejde for en effektiv gennemførelse af slutdokumentets anbefalinger, og som danske prioriteter vil jeg fremhæve skovene, den biologiske mangfoldighed, energiområdet, »Lokalagenda 21« og den strategiske miljøplanlægning.

Klimaområdet har selvfølgelig også en meget høj prioritet. Jeg vil imidlertid ikke komme nærmere ind på dette spørgsmål, da vi skal behandle det selvstændigt i forespørgselsdebatten om Kyoto, som, så vidt jeg husker, finder sted i næste uge.

UNGASS vedtog en række vigtige beslutninger om skovene, og hovedresultaterne er godkendelse af Skovpanelets rapport samt nedsættelse af et mellemstatsligt forum for skovene under CSD.

Danmark er klart et af de lande – om ikke dét land – der er længst i bestræbelserne for at omsætte Skovpanelets anbefalinger i praksis, og for dansk skovpolitik vil anbefalingerne først og fremmest kunne få betydning for en revision af strategien for bæredygtig skovdrift, for fremme af lokalt engagement i og investering i skovrejsning og for skovstatistikken.

Mange af Skovpanelets anbefalinger retter sig mod udviklingslandene, og det bør afspejles i dansk udviklingsbistand og miljøbistand.

Den internationale opfølgning af Skovpanelets arbejde skal først og fremmest ske i Det Mellemlstatslige Skovforum, og Skovforumet skal ifølge det arbejdsprogram, som blev vedtaget i begyndelsen af oktober, fremme implementeringen af skovpanelets anbefalinger, overveje spørgsmål om finansiering og om handel – herunder etablering af en fond – og endelig identificere elementer i en international mekanisme, f.eks. i form af en konvention, som Danmark gerne ser vedtaget.

Danmark finder, at de nationale skovprogrammer bør være kruntappen i den globale skovpolitik. Og der bør etableres en ramme for landenes gensidige vurdering af de nationale skovprogrammer, for at man herigennem kan konstatere, hvordan bistand og handel vil kunne bruges til at fremme en bæredygtig udvikling.

Bredden i biodiversitetskonventionen er både denne konventions styrke og dens svaghed, og Danmark vil derfor arbejde for, at den internationale opfølgningsindsats bliver langt mere målrettet, og vi vil bidrage aktivt til, at de igangværende forhandlinger under konventionen om en protokol om bioteknologiske sikkerhedsaspekter – altså det, man kalder biosafety – som Danmark har formandskabet for, bliver færdige inden udgangen af næste år.

UNGASS vedtog en dagsorden for energi, som i vid udstrækning imødekommer de danske ønsker om en styrkelse af energiaspektet i det globale miljøsam arbejde, og CSD skal på sin nyende samling fokusere på emnet »Energi i lyset af en bæredygtig udvikling«.

Til forberedelse af dette møde vil der blive nedsat en international arbejdsgruppe, som skal sikre, at vægten lægges på en bæredygtig udvikling i bredere forstand, og Danmark vil selvfølgelig gå meget aktivt ind i det arbejde.

Energianvendelse er en grundlæggende forudsætning for en økonomisk og social udvikling samt for en forbedret livskvalitet. Det indebærer, at et øget energiforbrug er en nødvendighed for udviklingslandene. Især har de mindst udviklede udviklingslande og regioner behov for at sikre en moderne energiforsyning til alle befolkningsgrupper.

For de fattige lande og befolkningsgrupper er det karakteristiske mønster en fremskreden udtømmning af den traditionelle ressource biomasse, og her kan vedvarende energi via solceller og vindkraft bidrage til at dække en del af behovet, men der vil fortsat i vidt omfang skulle bruges enten biobrændsler eller fossile brændsler.

Energiforbruget i den mere udviklede del af ulandene vokser desværre allerede nu med eksplosiv hast, og for at fremme den økonomiske udvikling opretholdes der kunstigt lave priser med deraf følgende energispild, tiltagende forurening og dårlig ressourceudnyttelse, hvilket giver sig udslag i, at væksten i energiforbruget er langt større end væksten i økonomien, altså en meget ulykkelig udvikling, som også bety-

der, at lande, der oprindeligt var rige på fossile energiresourcer, nu allerede har opbrugt eller snart vil have opbrugt disse ressourcer. Indonesien er et nedslående eksempel i så henseende.

På CSD IX skal der udvikles konkrete midler til at styrke det internationale samarbejde om etablering af moderne energiforsyning og ikke mindst elforsyning på en miljømæssigt god måde. Derfor bør der udvikles strategier, der omfatter såvel økonomiske som sociale og miljømæssige aspekter af produktion, distribution og forbrug af energi.

Ligeledes er der behov for overførsel af viden og teknologi om energieffektivisering, energibesparelse og brug af fornybare og vedvarende energikilder.

»Lokalagenda 21« er et nyt begreb i miljøpolitikken, men det er ikke noget entydigt begreb, for bæredygtighedsaspektet skal tænkes ind i alle sektorpolitikker, og der findes ikke én bestemt måde at gøre det på. Og alle skal bidrage, for »Lokalagenda 21« har fokus på nødvendigheden af at frigøre flere menneskelige ressourcer i et konstruktivt arbejde for at sikre Jorden fremtid.

Personlig ser jeg en udvikling for mig, hvor man kan være aktivt med i »Lokalagenda 21« mange steder i sin hverdag: på arbejdspladsen, det sted, hvor man bor, og det sted, hvor man får passet sine børn, osv. For det handler på den ene side om, at vi skal tage fat i de hårde miljøproblemer – nedsivningen af giftstoffer, luftforureningen og udryddelsen af plante- og dyrearter – men det handler på den anden side lige så meget om, at vi skal gribe fat i, hvordan vi indretter os i byerne og i landdistrikterne, hvordan vi planlægger vore lokalsamfund.

Skal der f.eks. etableres bynære skove, er det ikke nok, at amtet og kommunen koordinerer indsatsen; det er også helt centralt, at de kommende brugere er med til at definere, hvad det er for en type skov, der skal plantes, og om der skal være frugtplantage, kondibaner, skovbørnehave osv.

Det fælles ansvar giver efter min bedømmelse også det bedste resultat, og alle ideer skal frem og tænkes igennem, så den fælles glæde bliver størst.

Og for at styrke de gode intentioner, der ligger i »Lokalagenda 21« vil jeg fremsætte et lovforslag, som forpligter kommunerne og amterne til at redegøre for deres arbejde med »Lokalagenda 21« og forpligter dem til at afspejle det lokale »Agenda 21« i region- og kommunepla-

nerne. Hermed opnår vi heldigvis, håber jeg, en synlighed af »Lokal Agenda 21«.

Det er blevet foreslået, at regeringen danner et egentlig bæredygtighedsråd, og jeg er enig i, at tiden nu er moden til at samle alle gode kræfter, men i stedet for at etablere et råd synes jeg, der er mere »Agenda 21«-ånd over noget, der er mere bredt og mere åbent, og for at styrke den nationale dialog omkring »Agenda 21« vil jeg derfor tage initiativ til afholdelse af »Agenda 21«-dage, hvor både nationale og lokale aktører kan deltage.

På UNGASS vedtog man, at alle landene senest i år 2002 skal have en national strategi for bæredygtig udvikling.

Danmark har allerede en sådan strategi, og den blev sat i gang efter Rio i 1992.

Den strategiske miljøplanlægning gennemføres for at sikre, at miljøpolitikken fremover kan gøres mere helhedsorienteret og målrettet, og de to centrale byggesten i strategien er miljøtilstandsrapporten og den natur- og miljøpolitiske redegørelse, som begge kommer med ca. 4 års mellemrum.

Tilstandsrapporten sikrer et fagligt overblik over miljøproblemerne og sammenhængen med aktiviteterne i samfundet samt udviklingstendenserne.

Den natur- og miljøpolitiske redegørelse beskriver de overordnede prioriteringer og målsætninger og gør rede for den fremtidige danske indsats på det nationale og det internationale område.

Den næste redegørelse, som planlægges udsendt i 1999, vil i højere grad end tidligere samle sig om en bæredygtig udvikling i relation til »Agenda 21« og vil derfor medvirke til at udbygge en samlet dansk opfølgingsstrategi.

Sammenfattende vil regeringen på det nationale område fortsætte med at omsætte Skovpanelets anbefalinger i praksis, blandt andet gennem en revision af strategien for bæredygtig skovdrift.

Energisektoren skal fortsat være en økonomisk og teknologisk effektiv sektor, som indgår i en dynamisk samfundsudvikling. Men der skal ikke herske nogen tvivl om, at det i regeringens perspektiv er afgørende, at målene for »Energi 21« vedrørende det miljømæssige bliver nået, for på den måde leverer vi et afgørende bidrag til en bæredygtig udvikling af det danske samfund.

Endelig skal »Lokalagenda 21« styrkes ved et lovinitiativ og den nationale dialog om »Agen-

da 21« styrkes ved afholdelse af »Agenda 21«-dage.

Globalt vil regeringen prioritere arbejdet i Det Mellemsstatslige Skovforum, arbejde for en afslutning af forhandlingerne under biodiversitetskonventionen i 1998 som en protokol om bioteknologiske sikkerhedsaspekter – altså det, der på engelsk hedder biosafety – og endelig på energiområdet bidrage til en udvikling, hvor indsatsen for en bedre ressourceudnyttelse og en reduceret miljøbelastning tillægges stadig større betydning.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

De initiativer, regeringen tager på baggrund af udfaldet af FN's særlige generalforsamling i juni 1997, vil ligge i forlængelse af den aktive danske indsats inden UNGASS.

Allerede inden UNCED, Riokonferencen i 1992, var miljø en del af den danske udviklingsbistand, men indsatsen forstærkedes efter UNCED, og dette berettede regeringen indgående om under forespørgselsdebatten den 16. maj i år, altså forud for UNGASS.

På sommerens særlige generalforsamling konstateredes, at situationen på visse punkter havde forbedret sig siden Rio.

Økonomisk velstand og social velfærd var højnet nogle steder på Jorden, og nogle lokale miljøproblemer var delvis løst.

Men hovedkonklusionen var bestemt ikke opløftende. Antallet af dybt fattige, sultne og alvorligt syge er steget. Uligheden mennesker imellem er ikke mindsket, og rovdriften på og ødelæggelsen af verdens naturressourcebase er vokset siden Rio, på trods af hvad man dér vedtog af tekster og gav af tilsagn.

En del af miseren skyldes de rige lande. »Agenda 21«, handlingsplanen fra Rio, var på sin vis en samarbejdsagt mellem nord og syd, og UNCED skabte berettigede forventninger om øget udviklingsbistand i retning af de 0,7 pct. af bruttonationalindkomsten, som længe har været på både OECD's og FN's liste over vedtagne mål. Men de forventninger er som bekendt ikke blevet indfriet. Faktisk er bistandsprocenten faldet siden Rio, og udviklingslandene kan derfor med en vis ret undskylde deres utilstrækkelige indsats for bæredygtig udvikling med de rige landes svigt på det finansielle område.

Uanset at alle bør kunne være enige om, at en udvikling, der tager miljø- og naturressource-

bevarende hensyn, giver den bedste økonomiske udvikling på lang sigt, kan fattigdom og andre sociale forhold være så grelle, at balancen mellem fattigdomsbekæmpelse og langsigtet, miljømæssigt bæredygtig udvikling kan være særdeles vanskelig at finde i udviklingslandene og dermed også for donorlandene. Dette er et reelt problem, uanset at det, vi ofte ser som drivkraften i den kortsynede rovdrift på naturressourcerne, simpelt hen er samvittighedsløs grådighed. Men i de store linjer er det de fattigste familiers tilflugt på dårlige og sårbare marginaljorder, der giver det ærlige billede af forholdet mellem fattigdom og miljøbelastning.

Under UNGASS pressede Danmark de øvrige donorlande til at give løfte om at vende udviklingsbistandens nedadgående retning. Dette pres – hele den bestræbelse – fastholder vi, og således lykkedes det at få denne formulering ind i et EU-indlæg i indeværende måned om opfølgningen af UNGASS under den nuværende FN-generalforsamling i New York.

Den danske indsats til opfølgningen af UNGASS finansieres såvel over den almindelige udviklingsbistand som over MIKA-miljøbistanden. De initiativer, som regeringen umiddelbart satser på til opfølgningen af UNGASS, vedrører især fremme af bæredygtig energiproduktion, ferskvand og skove. Med udgangspunkt i en velfunderet dansk ressourcebase og et internationalt engagement allerede inden UNCED har Danmark engageret sig aktivt i opfølgningen af anbefalingerne for UNGASS om udarbejdelse af en global strategi på ferskvandsområdet. Der vil i de kommende måneder blive arrangeret flere internationale konferencer og ekspertmøder, inden FN's konvention for bæredygtig udvikling, CSD, på sin årlige samling i april næste år søger at normalisere en sådan strategis udformning og implementering.

I Danidas bilaterale bistandsprogrammer satser der på langsigtet tænkning omfattende både kvantitet og kvalitet af ferskvand. Denne strategi illustreres af de mange aktiviteter, der er sat i værk. Betydningen af en strategi for bæredygtig vandforsyning, også for ørkenbekæmpelse, er åbenbar. Ørkenkonventionens formål kan kun lykkes med en langsigtet vandstrategi udarbejdet i enighed mellem de involverede lande.

På skovområdet vil Danmark aktivt deltage i arbejdet i det mellemstatslige forum for skove, som er nedsat under CSD. Fra dansk side ønsker vi en slagkraftig skovkonvention med et

reelt indhold, der sikrer bevarelse og bæredygtig drift af skovene. Det kræver bl.a., at legitime krav fra udviklingslandene imødekommes, så en bæredygtig udnyttelse af deres ressourcer fremmes. I sammenhængen mellem skovområdet og energiområdet er den rolle, træ spiller som brændsel, jo helt afgørende, og her er det skæbnesvangre og afgørende spørgsmål faktisk, hvorvidt vi kan gå ud fra, at træ egentlig vil være en vedvarende energiform i fremtiden, hvis vi fortsætter med at bruge det på den måde, tilfældet er i dag.

En bæredygtig energiforsyning skal tages op til drøftelse som led i UNGASS-opfølgningen, og det er positivt. Emnet står først på dagsordenen i New York i år 2001, men vi vil allerede nu tage skridt til en dansk opfølgning. I forlængelse af igangværende aktiviteter inden for dansk udviklingsbistand og som led i en opprioritering af energiområdet – bl.a. som led i vores aktive multilateralisme i samarbejde med FN-organisationer og Verdensbanken – vil vi påvirke strategien og indsatsen. Vi satser samtidig på støtte til helt konkrete aktiviteter, og også her søger vi et nært samarbejde med den danske ressourcebase.

I den bilaterale bistand er bæredygtig energiforsyning indtil videre valgt som koncentrationssektor i fire lande, og denne ting vil yderligere blive opprioriteret. Vindenergi prioriteres specielt højt i programmet om blandede kreditter. Fælles gennemførelse af projekter landene imellem, såkaldt joint implementation, er et koncept med muligheder, men også forbundet med en række problemer, og det er et af de kontroversielle emner internationalt. Fra dansk side må der arbejdes for, at udviklingslandenes interesser ikke kommer i klemme i forbindelse med eventuelle ordninger herom. Dette er en parallel til de særlige hensyn, som vi f.eks. på handelsområdet mener bør tages til de fattigste og mindst udviklede lande. Det er ikke kun enkelte industrilandes interesser, der i denne sammenhæng skal tilgodeses.

Mere generelt vil Danmarks initiativer til opfølgning af UNGASS og dermed den fortsatte opfølgning af Rio ske i bl.a. CSD, som Danmark finder forsat bør være forum for politisk overvågning af netop dette vigtige område. Ved at støtte bred ministerdeltagelse i dette forum kan vi bidrage til at sætte bæredygtig udvikling højt på den globale dagsorden og dermed være med til at udbygge det retligt forpligtende globale

miljøsamarbejde, som en række af konventionerne jo allerede er udtryk for.

Vi vil også – hvor det er relevant og i pagt med de igangværende FN-reformbestræbelser – styrke det allerede eksisterende samarbejde om bæredygtig udvikling med andre relevante aktører som Verdensbanken, UNDP, UNEP, den globale miljøfacilitet m.fl. og NGO-verdenen. Sidstnævnte er vigtig, også som led i den folkelige forankring, som klart er nødvendig for at fremme en bredere forståelse for bæredygtighed.

Danida vil på miljøområdet styrke sine brede internationale kontakter, herunder ikke mindst til udsatte udviklingslande som små østater og de fattigste ulande. Det er meget vigtigt at imødegå risikoen for en yderligere opsplittning i verden i retning af, at miljøet bliver de rige landes særlige problem. Vi bør tværtimod af al kraft bidrage til erkendelsen af, at såvel fattigdommen som miljøproblemerne udgør en fælles trussel og en fælles udfordring, som Nord og Syd bør møde i et mere tillidspræget og fremadrettet samarbejde end det, der hidtil har kunnet lade sig realisere.

Forhandling

Martin Glerup (S):

I 1992 blev den bæredygtige udvikling sat på dagsordenen i Rio, og FN's ekstraordinære UNGASS-forsamling i New York i år har bidraget til at følge op på Rio og har medvirket til, at den bæredygtige udvikling forsæt er sat højt på den internationale dagsorden.

Vi husker stadig talerne fra Blair og Clinton og alle de andre prominente ledere fra det meste af verden, og de var gode. Men mødet afdækkede jo desværre, at mange af intentionerne fra Rio ikke var og stadig ikke er opfyldt. På nogle områder er det gået fremad, men på mange, mange områder er udviklingen gået i den forkerte retning, og det er jo afgørende, at vi får vendt den udvikling.

Hovedkonklusionen fra UNGASS er, at det går for langsomt med at bekæmpe fattigdommen i udviklingslandene og dermed gavne det globale miljø. Det er stærkt utilfredsstillende, at det er tilfældet, og den konklusion kæder to meget vigtige aspekter sammen, nemlig udvikling og miljø. Det er to sider af samme sag, som skal løses sammen og ikke hver for sig.

Verdens befolkning vokser stadig eksplosivt, mest i de fattigste områder i verden. Her er fødevarerproduktionen lav, og den fattige befolkning er ikke sikret adgang til ressourcerne på lige fod med vi andre. De fattige kæmper tværtimod ofte en daglig kamp for at overleve, en kamp, som hovedsagelig består i at skaffe mad på bordet og tøj på kroppen. Maden på bordet skaffer de ved at rydde store skovområder i jagten på landbrugsjord og brændsel, men de områder bliver jo hurtigt udpint, og nye områder, bl.a. i regnskoven, bliver fældet. Resultatet er, at der årligt ryddes regnskov svarende til 2½ gange Danmarks areal med de miljømæssige konsekvenser, det medfører.

De fattige bønder bliver hurtigt fanget i en ond cirkel, hvor kampen for overlevelse fører til hensynsløs rovdrift på naturen. Der er mange andre eksempler på, at fattigdom, miljøødelæggelse og handelsmæssig udnyttelse hænger sammen i en ond cirkel, som er svær at bryde, og det er derfor afgørende, at vi fastholder det internationale samfunds forpligtelse til gennem finansiel støtte at hjælpe udviklingslandene, så vi både får mindsket den fattigdom og de miljøødelæggelser, som kampen for overlevelse medfører.

I Rio vedtog stats- og regeringscheferne i 1992 Konventionen om Biologisk Mangfoldighed og Skoverklæringen. Desværre står det rigtig skidt til på de områder. Skovpanelets anbefalinger bør afspejles i dansk udviklingsbistand og miljøbistand, og samtidig skal der ydes en målrettet indsats for at følge de vedtagelser op.

Energi er, som det blev nævnt af ministrene, en grundlæggende forudsætning for et lands udvikling. Uden tilstrækkelig energiforsyning kan økonomisk og social udvikling ikke komme i gang, og derfor vil stigende velstand betyde markant stigende energiforbrug. Mange steder i verden vokser forbruget allerede nu eksplosivt.

Den bæredygtige udvikling bør styrkes både nationalt og internationalt, og regeringen skal gå aktivt ind i arbejdet for at styrke det internationale samarbejde om miljømæssig energiforsyning. Men arbejdet med at vende udviklingen skal ikke kun være rettet mod udbygning af den globale opfølgingsstrategi; der er også grund til at feje for egen dør, og det sker jo gennem opstramningen af »Agenda 21«-arbejdet, hvor kommunerne får øgede forpligtelser til at redegøre for, hvor langt man er kommet i det vigtige arbejde, og hvor befolkningen gerne skulle spille aktivt med.

Nu er det jo sådan, at vi her i Folketinget har nogle skrappe regler for forslag til vedtagelse, og derfor skal jeg begrunde det forslag, jeg nu fremsætter, således: Folketinget udtrykker tilfredshed med den danske indsats på UNGASS-samling, men indsatsen mod fattigdom i udviklingslandene og sikring af det globale miljø er stærkt utilfredsstillende, og udviklingen må derfor vendes.

På baggrund heraf skal jeg på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Centrum-Demokraterne stille følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til at udbygge en dansk opfølgingsstrategi ved

- udvikling af strategisk miljøplanlægning, bl.a. ved bedre miljøvurderinger af lovforslag og af finansloven,
- lovkrav til kommunerne om lokale Agenda 21-redegørelser og styrkelse af den nationale indsats, bl.a. gennem regeringens afholdelse af Agenda 21-dage med nationale og lokale aktører,
- at fremlægge forslag til, hvordan en løbende vurdering af subsidier, afgifter og kvoter kan tilrettelægges med hensyn til deres virkning på en bæredygtig udvikling, og at udbygge en global opfølgingsstrategi ved
- at fastholde presset for øgede finansielle overførsler fra rige til fattige lande og dermed for en bæredygtig udvikling,
- yderligere at styrke bæredygtig energiforsyning – herunder vedvarende energi – såvel gennem udarbejdelse af dansk strategi til CSD som dansk bistandssamarbejde bi- og multilateralt,
- at fortsætte arbejdet med konkrete indholds-fremskridt på skov- og biodiversitetsområdet og
- at styrke CSD's position som det permanente forum for globale miljøbeslutninger.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 21).

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Bent Hindrup Andersen (EL):

Jeg synes, der er rigtig mange gode ting i det forslag til vedtagelse, som hr. Martin Glerup fremsatte. Der er dog to ting, som næsten konsekvent udelades, og som vi skal skændes om hver gang og får med i sidste øjeblik, og det er begreberne økologi og fair trade.

Jeg vil gerne henvise til statsministerens efter min opfattelse udmærkede tale på FN's generalforsamling, hvori det klart hedder, at fair trade er en nødvendighed, og samtidig slutter afsnittet også med, at en bæredygtig fremtid er en økologisk fremtid.

Jeg synes, det er ærgerligt, at de to signaler ikke er med i dette forslag, og derfor vil jeg gerne spørge hr. Martin Glerup, om det ikke var muligt at tilføje det under den sidste pind, så det kunne komme til at hedde: »herunder at arbejde for en økologisk omstilling og fair trade til en del af strategien for bæredygtighed«.

Jeg vil gerne foreslå, at man indarbejder det i forslaget til vedtagelse. Alle de partier, der har været med til at foreslå det, har tidligere stemt for de ting, og det var også det, der var det fælles grundlag for at deltage i UNGASS-mødet i New York.

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Hertil er der det at sige, at et forslag til vedtagelse har et vist omfang. Det må højst være på 150 ord, og derfor er det umuligt at tage alle aspekter – alt godt fra havet – med i et forslag til vedtagelse. Det her er 12. eller 13. udgave af forslaget, som vi har arbejdet med, og jeg mener, at det afspejler et godt helhedsbillede med hensyn til at få en bæredygtig udvikling.

Det forhindrer selvfølgelig ikke, at vi er enige i, at der skal tages økologiske og bæredygtige hensyn, og at der skal være en fair handel. Det er vi fuldstændig enige i, men jeg mener ikke, at vi kan ændre det forslag, der nu ligger, for så kunne man komme med mange andre gode ideer.

(Kort bemærkning).

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Jeg misunder ikke hr. Martin Glerup det arbejde, han har været i gang med for at få alle tingene strikket sammen på denne grænse. Der er også ting, som Det Konservative Folkeparti gerne ville have haft med, og som der også var fuld forståelse for hos den socialdemokratiske

ordfører, men der er nu engang en limit på, hvor mange ord der kan være med i et forslag til vedtagelse.

Jeg finder, det er helt rimeligt, at vi har et sådant princip. Det betyder jo ikke, at vi i Det Konservative Folkeparti skrider fra det, som vi har været med til at vedtage tidligere, men vi behøver altså ikke at stamme herinde i Folketinget. Det er ikke nødvendigt, så jeg vil gerne udtrykke på Det Konservative Folkepartis vegne, at vi selvfølgelig bakker op om forslaget til vedtagelse, som det er.

(Kort bemærkning).

Bent Hindrup Andersen (EL):

Jeg synes, det er kedeligt, som økologi og fair trade hver gang skal behandles. Nu er begrundelsen så, at der ikke er plads nok, fordi der kun må være 150 ord, og så kan Folketinget ikke tage det med som en retningslinje for det arbejde, der skal laves herhjemme som opfølgning af UNGASS-mødet i New York.

Jeg tror, det måske er, fordi det ikke ligger inde under huden på hr. Martin Glerup, at det altid skal være med fremme. Men for os er det afgørende, også når man skal til at overflytte penge. Det vigtigste er selvfølgelig at etablere en fair handel med ulandene, så de har en chance for at kunne klare sig. Hvis jeg kan få et tilsagn fra hr. Martin Glerup, kan jeg indarbejde det og slette nogle tillægsord eller nogle ord, der er unødvendige, så vi kan komme ned på 150 ord, eller vi kan eventuelt søge formandens tilsagn om, at forslaget kan blive 2-3 ord længere end de 150 ord.

Jeg synes, det er en rigtig dårlig begrundelse fra hr. Martin Glerup for, at to så centrale ting for opfølgningen af UNGASS ikke kommer med. Det var jo netop de to klare meldinger, som vores statsminister virkelig blev rost for derovre, og det er for dårligt, at vi skal underløbe vores statsminister, fordi vi ikke engang her kan tage os sammen til at følge det op.

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

De korte bemærkninger er på ét minut, skal jeg sige til hr. Bent Hindrup Andersen.

Vedrørende længden på forslag til vedtagelse vil jeg gerne sige, at hr. Bent Hindrup Andersen formentlig selv har været med til at stemme for den forretningsorden, som vi følger her i Folketinget, hvoraf det fremgår, at et forslag til vedtagelse ikke skal have mere end 150 ord, og jeg er helt sikker på, at de involverede parter her i

Folketinget sagtens kan finde ud af at samarbejde om at nå denne længde og ikke overskride den.

(Kort bemærkning).

Hans Christian Schmidt (V):

Nu skal vi så opleve, at vi skal have en debat om, hvor mange ord der skal stå, og hvor lange sætningerne skal være. Jeg vil gerne sige, at det netop er her, Venstre ser et problem. Det er altid ord, ord, ord og ingen handlinger.

Derfor må jeg sige, at jeg opfordrer til, at vi ikke taler så meget om miljøet, men handler mere, gør noget for tingene, og derfor er min holdning i hvert fald, at vi selvfølgelig kan støtte forslaget. Vi synes næsten, der står lidt for meget, for vi er nervøse for, at der bliver handlet for lidt. Men okay, vi accepterer det, som det er, og så synes jeg i øvrigt, at vi skal gå i gang med at løse de problemer, der er omtalt heri. Vi støtter forslaget.

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Nu er det sådan, at hvis hr. Hans Christian Schmidt havde lyttet efter udviklingsministerens tale i stedet for at stå og snakke med miljøministeren, havde han opdaget, at det aspekt netop meget tydeligt fremgik af talen, idet der står i den, at udviklingslandenes interesser ikke må komme i klemme i forbindelse med eventuelle ordninger herom. Dette er en parallel til de særlige hensyn, som vi f.eks. på handelsområdet mener bør tages til de fattigste og mindst udviklede lande. Det er ikke kun enkelte industrilandes interesser, der skal tilgodeses.

Jeg mener også, og dette er til hr. Bent Hindrup Andersen, at man nok skal pudse sin glorie engang imellem, men man skal også passe på ikke at gøre det sådan, at glorien falder ned og skygger for horisonten. Jeg mener, at når statsministeren støttet af alle os andre er gået så kraftigt ind for en økologisk og bæredygtig udvikling, er det et virkelig stærkt udgangspunkt. At det så ikke fremgår af et bestemt forslag til vedtagelse, mener jeg er af sekundær betydning.

(Kort bemærkning).

Hans Christian Schmidt (V):

Et kort øjeblik var jeg i tvivl, for det kan næppe være mig, som hr. Martin Glerup sagde noget til. De beskrivelser, der kom i hans indlæg, er i hvert fald ikke nogle, der kan genkendes. Jeg

må kun sige, at vi alene diskuterede ordomfanget, og lad os så blive ved det, når vi endelig skal diskutere det. Dette forslag har vi accepteret, som det ligger. Så er det vist også på sin plads at sige, at vi ikke synes, at der skal føjes flere ord ind, men at der skal handling til, og det var sådan set det, jeg sagde.

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Og så er det hr. Hans Christian Schmidt som ordfører.

Hans Christian Schmidt (V):

For godt fire måneder siden havde jeg sammen med flere folketingsmedlemmer fornøjelsen af at deltage i FN's særlige generalforsamling UNGASS i New York. Baggrunden for mødet var den velkendte Riokonference fra 1992. Meningen var, at man skulle følge op på Rio-mødet og se, om landene havde nået de mål, som de i fællesskab havde sat sig fem år tidligere.

Jeg vil også udtrykke, at resultatet var nedslående. Det kunne tydeligt mærkes under konferencen, og også i den danske delegation var der bred enighed om de manglende resultater. Mange lande havde skrevet under på flotte aftaler og hensigtserklæringer om en aktiv indsats til fordel for miljøet, men der var ikke fulgt handling efter ordene.

Jeg tror, vi alle sammen her kan blive enige om, at de rige vestlige lande har en særlig forpligtelse til at gå foran i kampen for et bedre miljø. Vi ved jo godt, at vi også i høj grad forurenere, men vi ved også, at vi har de fleste ressourcer til at bekæmpe denne forurening, og derfor er det altså nedslående, når så mange vestlige lande ikke har gjort nok ved problemerne.

I Danmark har vi oplevet, at vi i de seneste måneder har set et reklamefremstød for regeringen, der hedder »Danmark som foregangsland«, og i de afsnit, der omhandler miljøpolitikken, gør regeringen meget ud af at fremhæve, hvor mange penge vi bruger på dette felt i forhold til andre lande, og også på UNGASS-konferencen fremhævede statsministeren den danske indsats. Det er vi enige i, at sådan er det. Men penge er ikke alt, og det må vi også opfordre regeringen til at tage til indtægt. Man må forstå, at der skal mere til, før man kan kalde sig et foregangsland.

På topmødet i Rio besluttede man for det første her i den såkaldte »Agenda 21«, at de mil-

jømæssige konsekvenser af nye tiltag inden for alle områder skulle analyseres, inden de trådte i kraft. Med andre ord var det hensigten, at miljøpolitikken skulle decentraliseres til alle fagministerierne.

Men hvordan er det så gået i Danmark? Ja, i stedet for en decentralisering har man efter vores opfattelse fået en alt for høj grad af centralisering. Miljøministeriet har tiltaget sig så meget magt, at ministeriet mest af alt ligner en centralistisk enhed i stedet for at være den koordinator, som det var tiltænkt i »Agenda 21«.

Derfor vil vi også sige, at når der i forslaget til vedtagelse omtales noget om et lovkrav til kommunerne, vil vi gerne have, at man fejrer for egen dør i ministeriet. Det ville nok være en god idé.

Hvis vi skal nævne nok et punkt, må vi sige, at ikke nok med at miljøpolitikken er blevet centraliseret, den er også blevet bureaukratiseret. I løbet af de seneste år er mængden af love, cirkulærer, bekendtgørelser og nye retningslinjer til borgerne fra bl.a. Miljøministeriet steget markant. Det er et problem.

Det er et problem for virksomhederne, der nu skal bruge mere tid og endnu flere kræfter på at sætte sig ind i flere og flere miljøregler og udfylde flere og flere spørgeskemaer og formularer. Men det er også et problem for den almindelige dansker, der snart ikke kan finde rundt i miljøpolitikken.

Den eneste rigtige måde at løse miljøproblemerne på er rigtig Venstres opfattelse et udbygget samarbejde mellem stat, virksomheder og borgere. Det offentlige skal ikke tale til befolkningen, men med befolkningen. Kun i fællesskab kan vi løse de store problemer, og her er regelforenkling, afbureaukratisering og decentralisering nøgleord.

Også regeringens CO₂-politik må vi sige har lidt en krank skæbne. Den er meget, meget indviklet, og man må sætte store spørgsmålstegn ved dens miljøeffekt. I hvert fald må vi konstatere, at der i dag ligger mindst 600-700 mio. kr., som ikke kan blive ført tilbage til erhvervslivet. Resultatet har været, at konkurrenceevnen for virksomhederne er blevet kraftigt forværret til skade for dansk produktion og beskæftigelse.

Vi må også sige, at den indviklede og bureaukratiske facon, som de grønne afgifter er skruet sammen på, har været til skade for virksomhederne. Senere i dag vil Venstre fremsætte et beslutningsforslag, der vil afskaffe CO₂-

afgiften og i stedet indføre en ny og bedre miljøpolitik gennem det, vi kalder en fælles international indsats. Forslaget er bedre kendt under navnet joint implementation.

Vi håber meget på, at dette Folketing tager vel imod det. Vi kan ikke andet end få det indtryk, at det nu er gået op for alle, at det er vejen frem. I hvert fald oplever vi igen og igen, når vi er sammen med miljøfolk rundt omkring i verden, at man er meget begejstret for tanken, og at det er på den måde, vi skal gå ind og forstærke indsatsen på hele miljøområdet.

I Venstre ønsker vi altså, at vi får en ægte miljøprofil, og det kan kun ske ved at inddrage befolkningen langt mere i miljøspørgsmål, end det er tilfældet i dag. Derfor skal vi huske de vigtige punkter som decentralisering, afbureaukratisering og regelforenklning samt selvfølgelig det, som vi lægger op til senere i dag, nemlig et styrket internationalt samarbejde.

I dag er Danmark ikke et foregangsland på miljøområdet, i hvert fald ikke med hensyn til det, som jeg lige har talt om. Økonomisk, javel, men ikke det, som jeg nævnte til sidst. Men vi kan blive det, hvis miljøpolitikken bliver gjort mere folkelig. Det vil vi gerne fortsat arbejde stærkt med.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Vi kom med store forhåbninger til New York, vi havde mindre forventninger, og vi fik kun små resultater. Men lidt har også ret, og det har det, når vi arbejder sammen internationalt. Da kommer resultaterne ikke kørende i samme tempo som i det danske parlament. Vi skal være tilfredse med, at Rio ikke blev rullet tilbage. Skønt resultaterne har vist, at der er miljømæssig tilbagegang, og skønt fremgangen har været beskeden, blev der dog ikke tale om tilbagegang.

Vi kan derudover med stor tilfredshed notere, at Danmark og ikke mindst EU gjorde en stor indsats. Vi kan være stolte af at tilhøre Den Europæiske Union, der i den grad satte dagsordenen og var en af de drivende kræfter. Det skal vi huske at bruge tid på at fortælle den befolkning, som undertiden er lidt skeptisk over for, om det nytter noget at være med i EU. Her er et af de klare eksempler på, at det var det rigtige sted at lægge vores indflydelse.

Jeg synes også, vi skylder at rose de ministre, der havde brugt tid på at komme med derover, og embedsmændene og også de NGO'ere, som ulejligede sig derover og mange gange kom

med nogle konstruktive bidrag i forhandlingerne. Det viser endnu en gang, at tankegangen om at engagere alle er meget væsentlig i miljødebatten.

Beskedenheden forbyder mig at karakterisere parlamentarikerens indsats derovre, og jeg vil i stedet for gå i gang med, hvad der så kom ud af det.

Der var nogle skuffende resultater på klimaområdet. Når man havde læst Al Gores bog som en passende opvarmning til konferencen og hans kritik af den tidligere amerikanske administrations indsats i Rio, tænkte man, at med et nyt præsidentpar måtte der virkelig ske noget. Ordene var flotte, ingen tvivl om det, men handlingerne lod vente på sig. Når vi nu efterfølgende har set, hvad den amerikanske præsident, Bill Clinton, har spillet ud med i klimaforhandlingerne, må man sige, at det ikke er en dyb imponerethed, der har præget reaktionerne fra de europæiske lande. Jeg synes, reaktionerne med rette har været kritiske over for udspillet.

Klimaområdet blev ikke bragt meget videre. Det ligger så til Kyoto, og det kommer vi tilbage til senere i en selvstændig debat.

På biodiversitetsområdet har der været fremskridt, men vi må sige, at hvis vi griber i egen barm, har vi stadig væk problemer, som vi burde løse. Vi har egentlig indgået en aftale om, at olieforureningen gennem en række indsatser skulle stoppes i de danske farvande. Der er ikke sket meget. Vi hører stadig til de sorte områder.

Der er dyrebeskyttelse, der ikke fungerer helt, som det skal, og hvor vi selv halter lidt. Det er vi bekymrede over. Vi har hele problemet med at beskytte de vilde dyr, men også problemet med de gamle danske husdyrracer, som vi heller ikke beskytter tilstrækkeligt. Vi skal altså også gribe i egen barm, vi skal ikke bare være efter de andre.

På skovkonventionsområdet kom der nogle fremskridt. Det Konservative Folkeparti mener, at vi skal bringe joint implementation ind som et vigtigt redskab. Vi skal sørge for at bruge det, for på den måde kan vi stabilisere situationen ved at tilføre de ressourcer til skovarbejdet, som mangler i dag.

Ilandene kan bruge pengene i lande, som er med i klimakonventionen, til at bekæmpe ørken med træplantning. Det vil give et bedre lokalt klima, det vil give bedre velfærd, og det vil være med til den fattigdomsbekæmpelse, som er meget vigtig, for at vi kan nå nogle store

resultater. Fattigdom er en af de største trusler mod vores alle sammens miljø.

Vi havde ønsket, som jeg nævnte tidligere, at et internationalt retssamfund på miljøområdet havde fået en lidt tydeligere placering. Det er en helt klar del af strategien for Det Konservative Folkepartis vedkommende, at vi får et internationalt retssamfund på miljøområdet, og at vi får bindende aftaler. Vi må, hvor der er mulighed for det, bruge tilslutning til internationale miljøkonventioner som noget meget væsentligt i forhandlinger om støtte til det ene eller det andet.

Befolkningens engagement kalder vi jo tit »Agenda 21«. Jeg tror, vi skal omdøbe den. Der er jo ikke nogen hvide mennesker i Danmark, der forstår, hvad der dækker sig bag det kodeord. Jeg synes, at den rapport, der er kommet om FN's 19. generalforsamling, og som Udenrigsministeriet har udgivet, er et godt eksempel på, hvor kort vi er kommet. Hovedparten er på engelsk. Altså: Hvis vi skal have befolkningen til at engagere sig lidt, må vi kommunikere med den danske befolkning på dansk. Jeg plejer ikke at anbefale statsministerens taler; jeg synes mange gange, man bør fraråde dem, men her var der dog én, der godt kunne tåle at se dagens lys på dansk. Jeg vil håbe, at man i fremtiden vil bruge det danske sprog.

Skal vi engagere befolkningen, handler det også om regelforenkling, som Venstres ordfører så rigtigt var inde på. Det er den vej, vi skal gå videre for at få flere engageret. Det skal ikke bureaukratiseres, det skal forenkles, men en forenkling må ikke betyde, at vi sætter bæredygtigheden over styr.

Steen Gade (SF):

Forventningerne til UNGASS-generalforsamlingen var vel på én og samme tid både store og bittesmå. Store, fordi miljøsituationen er så alvorlig, som den er. Man kan sige, at det først er nu, vi skal til at realisere begrebet bæredygtig udvikling. Vi sagde det faktisk flot i de dagsordener, der blev vedtaget her i Folketinget både før Rio og nu før New York om, at det handler om, at ulandenes ret til udvikling skal følges af øget bistand fra og nedsat ressourceforbrug i den rige del af verden.

Det er sådan set en opsummering af, hvad bæredygtig udvikling er. Med den målestok blev forventningerne ikke indfriet. Man kan sige, at det, vi skulle bruge kræfter på på UNGASS, i stedet for var at sørge for at fasthol-

de Riopolitikken og prøve at skabe et grundlag for, at vi kunne fortsætte den proces, der var startet efter Rio. Det er i hvert fald min opsummering på den del af det.

De bittesmå forventninger var knyttet til en meget pessimistisk stemning før generalforsamlingen. Græsrodde, medier og mange politikere havde dømt UNGASS til en total fiasko. Jeg mener heller ikke, disse forventninger blev indfriet, og det er jeg da glad for. Jeg mener faktisk, at der blev åbnet op for de næste vanskelige skridt. For svagt, javel, men altså en situation, hvor det er muligt at presse på på nogle væsentlige områder. Det er jo det, der er det vigtige: at presse på, og det er det, vi skal gøre fra dansk side.

Indsatsen i New York fra embedsmænd og fra de tre ministre, der deltog, synes jeg var virkelig god, og det har jeg lyst til at sige. Jeg var faktisk lidt stolt af at sidde og være med i delegationen og følge den danske indsats og også EU-indsatsen. Det er jo så sjældent, vi siger den slags ting, og derfor synes jeg også, der her er lejlighed til at sige det.

Det andet, som jeg godt synes, vi selv kan præle lidt af, var det parlamentarikerinitiativ, vi tog, hvor vi, der var derovre, samledes og lavede grundlaget for den politik, som vi nu i dag konfirmerer i en lidt mere præcis form i et forslag til vedtagelse og dermed i et bredt flertal sætter linjerne for, hvordan vi skal arbejde videre i de kommende år.

I den globale opfølgning vil jeg især lægge vægt på vedvarende energi. Det er lykkedes at få CSD til at tage energi på dagsordenen i 2001, og det skal vi forberede så effektivt som muligt.

Der er tre ting, vi skal gøre.

For det første skal vi udarbejde et samlet bidrag til, hvordan CSD 2001 virkelig skal blive en afgørende begivenhed for vedvarende energi. Desuden skal vi få vedvarende energi ganske kraftigt ind i vores ulands- og miljøbistand, og det tredje er aktiv multilateralisme. Her skal vi bruge energi som spydspids for en ganske omfattende indsats.

Så lægger jeg vægt på, at vi skal få lavet et idépapir om, hvordan CSD kan udvikles, og at vi kan få en studiekreds i Folketinget om hele det tema, og hvordan det kan udvikles til et sted for bindende beslutninger hen imod et internationalt retssamfund.

Og så til den danske opfølgning. Jeg synes da godt, man kan sige, at vi tidligere ikke har været gode nok til at lave opfølgning. Derfor

synes jeg, det er nogle gode beslutninger, der ligger her, og jeg skal koncentrere mig om det overordnede: at vi nu får præciseret et rullende planlægningssystem, og at vi får lavet miljøvurderinger af subsidier, afgifter og kvoter. Det er jo et nyt instrument, som også kan rejse en ny dagsorden om, at miljø ikke er noget, der koster, men miljø er noget, vi tjener penge på. Det er noget, vi mangler også i den danske opfølgning.

De elementer, der nu ligger her, vil kunne føre til, at vi i det kommende arbejde vil kunne prioritere, at den natur- og miljøpolitiske redegørelse, som kommer i 1999, bliver det, som vi har forpligtet os til, nemlig en national strategi for en bæredygtig udvikling. Der står jo i UNGASS-opfølgningen, at landene senest år 2002 skal have udarbejdet en national strategi. Det har vi ikke. De elementer, der ligger her i en rullende strategisk planlægning, bør føre til, at den natur- og miljøpolitiske redegørelse 1999 bliver en sådan strategi.

Og så til sidst: Der skal samtidig laves et dialogforum med græsrodder og andre udefra til at følge »Agenda 21«-arbejdet op. Det skal ingen hemmelighed være, at vi gerne ville have et rådgivende råd. Så langt er vi ikke kommet, men vi starter processen hen imod et sådant råd for en bæredygtig udvikling ved at skabe et dialogforum for politikere og regeringen i samarbejde med græsrodder og andre, der bør involveres i det store omstillingsprojekt, vi her har med at gøre.

Jørgen Estrup (RV):

Det er sagt fra flere sider, at UNGASS-konferencen ikke var en succes. Jeg synes, det er vigtigt samtidig at understrege, at det var godt, at konferencen blev holdt. Den var med til at fastholde spørgsmålet om globalt miljø og udvikling på den internationale dagsorden. Men den manglende succes må samtidig konstateres og jo ikke mindst udtrykt ved, at den politiske programklæring aldrig blev til noget.

Det, der først og fremmest mislykkedes, var det partnerskab, som Folketinget selv lagde så stor vægt på i den dagsorden, vi vedtog i maj, partnerskabet mellem de rige og de fattige lande om nu at tage vare om såvel udvikling som de globale miljøproblemer.

Det, der var galt, var tre ting: Det var manglende international vilje, det var manglende international tillid, og det var manglende økonomi i de ting, der skal til internationalt.

Der var en manglende vilje hos ikke mindst USA, hvor vi oplevede en præsident Clinton, som havde den noget pinlige opgave at måtte beskrive i klare vendinger, hvad den nødvendige indsats gik ud på, og derefter konstatere, at USA's kongres ikke var parat.

Der var en manglende tillid ikke mindst hos ulandene repræsenteret ved 77-lande-gruppen, en manglende tillid, som direkte var afledt af de industrialiserede landes og ikke mindst USA's tøven, men som også for nogle af de større ulande var et bekvemt skalkeskjul for deres egen passivitet.

Og så var der altså en manglende økonomi og en utilbøjelighed til at sætte økonomiske midler af til at realisere den bæredygtige udvikling. Desværre må man konstatere, at det gjaldt stort set alle de industrialiserede lande og specielt de større af dem, herunder prominente eksempler inden for EU-kredsen, uden at jeg skal nævne navne. Der blev ført en høj profil verbalt, men man skrabede bunden økonomisk.

Fra dansk side kan man så have den fattige trøst, at vi sådan set havde en fin profil. Der er grund til at markere i dag, at både statsministeren, miljøministeren, udviklingsministeren og embedsmændene gjorde et godt stykke arbejde. Det vil jeg gerne kvittere for.

Jeg synes også, at den danske delegation gjorde et udmærket stykke arbejde, og hvis jeg skal sætte en fodnote til den officielle publikation, kan man måske konstatere, at den parlamentariske del af delegationen i sidste øjeblik prøvede at bygge en bro mellem de industrialiserede lande og 77-lande-gruppen, uden at dette dog lykkedes.

På enkeltområder nåede vi klare resultater, ikke mindst måske på energiområdet, hvor en lang, trælsom debat med OPEC-landene løste sig op i konkrete resultater.

I dag står vi så med opfølgningen, og det forslag til vedtagelse, der er fremsat, rummer blandt andet det, som er helt nødvendigt, nemlig et fortsat internationalt pres. Det er det, vi skal deltage i, og det er det, der klart kommer til udtryk i forslaget gennem et ønske om, at vi presser på med en strategi vedrørende bæredygtig energi, og at vi fortsat arbejder for CSD som det forum, der sikrer, at vi får et internationalt retssamfund i forhold til miljøproblemer.

Men så er der vores egen del af det, og her finder vi fra De Radikales side, at det er vigtigt, at Rioprocessen bliver en permanent del af den danske dagsorden.

Ingen dansk regering bør efter vores opfattelse kunne slippe godt fra at negligere denne uanset partifarve. Vi har så at sige brug for et parlamentarisk rygstød, et kosterkaft, til den til enhver tid siddende regering, der sikrer, at øjnene er åbne og ansvaret føles.

Derfor så vi også helst, at der blev etableret et permanent nationalt organ, og vi så såmænd gerne, at det blev placeret direkte i statsministerens baghave; så var vi sikre på, at der til enhver tid var fokus på sagen. Det er en idé, som vi håber vil modnes, det er den ikke endnu, men vi er derfor også tilfreds med det første skridt, nemlig at vi laver Agenda 21-dage, som vil betyde, at regeringen har et ansvar på området.

Derudover er det utrolig vigtigt, at vi nu forbereder det arbejde, som skal sikre, at vi har de økonomiske instrumenter, som kan realisere den del af Folketingets dagsorden fra maj, som udtrykkelig sagde: »Samtidig skal prisen for de enkelte varer afspejle de reelle ressource- og miljøomkostninger.«

Det er faktisk en værdig opgave for Folketinget. Det er den intention, dette forslag til vedtagelse efter vores mening nu fortsætter.

Tom Behnke (FP):

Fremskridtspartiets ordfører på området, hr. Aage Brusgaard, kan desværre ikke være til stede, da han sidder i forhandlinger om at blive borgmester. Derfor skal jeg i stedet på Fremskridtspartiets vegne sige lidt om, hvad vi mener om hele dette med FN og UNGASS, og hvad det alt sammen hedder.

Det er jo sådan i FN, at alting får sine forkortelser, og indimellem kan man måske endda løbe helt vild i, hvad alle disse forkortelser står for. Det er sådan set udgangspunktet for det, jeg vil sige noget om. Jeg har lidt på fornemmelsen, at i FN har man meget travlt med at holde en masse møder, store konferencer, verdenskonferencer; man samler folk fra hele verden til store møder, der koster millioner af kroner, ja, millioner af dollar at afvikle. Og man kunne egentlig stille sig selv spørgsmålet: Hvis nu alle disse prægtige mennesker i stedet for at deltage i alle disse prægtige møder sendte pengene direkte til de lande, der har brug for dem, kunne det være, man opnåede meget mere, end man opnår ved at sidde i ugevis og diskutere og diskutere og diskutere.

Det andet, jeg også vil sige, er, at hvis disse diskussioner så bare udmøntede sig i noget

konkret og i nogle initiativer, som så ligesom forbedrede forholdene for de fattige lande, kunne man forstå, at man mødtes igen og igen og igen. Men desværre er det jo kun en masse flotte ord, og meget sjældent er der nogen handling – nogen handling, som direkte går ind og hjælper de fattige lande med at komme på fode igen, og som hjælper disse lande til at få en bedre udvikling og også en bæredygtig udvikling.

Det, der jo er utrolig vigtigt, når vi taler om de nye demokratier, som blomstrer op, som skyder op rundt omkring, er, at de selvfølgelig skal hjælpes. Men hvis vi i den vestlige verden har den holdning, at vi er os selv nok rent handelsmæssigt, har disse lande ikke skyggen af en chance for at producere sig ud af deres problemer. Det er jo det, der er hele kernen i det her. Hvis man bare én gang vedtog, at f.eks. VTO-samhandel, frihandel på verdensplan, hvis man bare én gang vedtog det og sagde, at nu er hele verdensmarkedet åbnet, nu kan man uden handelshindringer, uden restriktioner, uden toldmure osv. handle på tværs af alle lande i hele verden, så ville de fattige lande have en reel mulighed for at arbejde sig ud af deres problemer.

Det ville også give meget større selv værdfølelse, meget større selvrespekt rundt om i de pågældende lande, at man fik lov til at vise, hvad man duer til, fik lov til at producere nogle ting, som vi også kan bruge i den vestlige verden. Men det gør man ikke. Den vestlige verden har desværre en tendens til, at vi for alt i verden vil holde deres produkter ude af vores marked, og så for ligesom at lappe lidt på den dårlige samvittighed giver vi dem nogle almisser i stedet for. Det er ikke holdbart. Det er ikke holdbart på længere sigt. Så kort kan det her egentlig siges.

Jeg vil egentlig også godt prøve at lave en parallel til, hvordan det har været i Danmark, og der har vi jo faktisk været igennem en ganske positiv udvikling. Her har det også i nogle år været sådan, at man over for de ledige lavede en passiv forsørgelse. De fik en pose penge; så havde man ligesom lukket munden på dem, og så gjorde man ikke mere ved det.

Heldigvis er hele Folketinget i dag enige om, at passiv forsørgelse ikke er vejen frem. Det er en aktiv forsørgelse, der skal til, og det gælder også, når vi taler om de fattige lande rundt i verden. Det betyder med andre ord også, at det

forslag til vedtagelse, der er fremsat, kan Fremskridtspartiet ikke umiddelbart støtte.

(Kort bemærkning).

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Nu ved jeg godt, at hr. Tom Behnke ikke er ordfører på området, så hvis Fremskridtspartiets ordfører i dag ikke kan svare på det, vil jeg sige, at det er o.k.. Men jeg vil dog spørge, om det ikke var en lidt flot bemærkning at sige, at vi bare skulle stoppe med at lave internationale møder og sende pengene derned. Når så mange miljøproblemer er grænseoverskridende, hvordan skulle vi så få løst problemerne, hvis vi ikke måtte mødes og snakke om det? Det har jeg lidt svært ved at forstå. Jeg kan godt forstå, at vi kan klare mange ting ved frihandel, det er vi tilhængere af, det er vejen frem til at gøre landene rigere, men vi er også nødt til at snakke sammen en gang imellem.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Det giver sig selv, at mange håbede, at UNGASS kunne genoplive det, der kom til at hedde Rio-processen, og det giver også sig selv, at de færreste havde store forventninger om det. Siden Rio-topmødet i 1992 har det været småt med resultater på de områder, mødet dækkede. På klimaområdet forsætter stigningen af CO₂-udslip, også i de få lande, der som Danmark har sat sig konkrete mål.

På biodiversitetområdet er der ikke flyttet meget. Skovrydningen fortsætter med større styrke, udviklingsbistanden falder, og sådan kunne man forsætte. Ikke på ét punkt har Rio-processen kunnet fremvise en succes. Det var tydeligt for enhver i Rio, at skulle processen udmønte sig i noget konkret, måtte den rige verden gå foran. Det er ikke sket i nævneværdigt omfang.

Det var også tydeligt, at hvis de fattigste lande skulle følge trop, måtte deres indsats underbygges af udviklingsbistand. Det er ikke sket. De moderate 0,7 pct., som de rige lande i OECD blev opfordret til at yde i udviklingsbistand, er ikke bare ikke nået, tendensen går den modsatte vej – mod mindre og mindre udviklingsbistand.

Bl.a. derfor befinder Rio-processen sig i en legitimitetskrise. Den måde, gruppen af 77 lande lod sig repræsentere på ved mødet i New York, var et vink med en vognstang om, at de ikke har store forventninger, og at de ikke på de nuværende betingelser ønsker at bidrage syn-

derligt til løsningen af de store problemer, som topmødet skulle debattere.

Der blev sagt en del fornuftige ting af vores statsminister i New York. Jeg vil bl.a. hæfte mig ved, at statsministeren ser de store miljømæssige risici forbundet med den økonomiske globalisering. Det gælder ikke mindst i de fattigste lande, som risikerer at blive tvunget til at gå efter økonomisk vækst med miljøet som indsats.

Her ligger en væsentlig grund til den nuværende krise i forhandlingerne. Hvis den rige verden ønsker at lære lande, der er repræsenteret i G 77, at det nu engang bedst kan betale sig at blæse på miljøet, og måske endda kun vil tilbyde rovdriften på miljøet som overlevelseshøjhed, bliver det sådan. Hvis den såkaldte tredje verden skal være det sted, som vi kan eksportere vores giftige affald til, som vi kan eksportere gifte til, som er forbudt i vores del af verden, så bliver det sådan. Hvis investeringerne i den tredje verden finder sted, fordi man her kan blæse på alle miljøhensyn, ja, så er det det, der sker. Hvis den eneste vej til vækst i eksporten er øget CO₂-udslip, så bliver det sådan.

Kort sagt: Hvis den rige verden ikke vil give et solidt bidrag til genoplivelse af Rio-processen, så visner den. Måske forsætter den på skåltaleniveau, men nogen praktisk betydning får den ikke. I Det Hvide Hus er man jo i hvert fald begyndt at blæse helt åbenlyst på begrebet det økologiske råderum, som man f.eks. ser det på USA's position på klimaområdet op til Kyoto-topmødet. Her forlanger en nation, som udleder ca. en fjerdedel af verdens CO₂, at alle mulige andre følger med, før reduktionerne overhovedet kan komme på tale.

Hvis f.eks. gruppen G 77 skal bringes ind i processen, må bistanden øges, så må begrebet om det økologiske råderum tages alvorligt, så må den rige verden gå foran.

Statsministeren sagde også i New York, at en bæredygtig fremtid er en økologisk fremtid. Den udlægning af begrebet kan jeg kun være tilfreds med. Men desværre er der mange andre fortolkninger i omløb. Begrebet blev jo lanceret for at bilde os ind, at der ikke er nogen modsætning mellem økonomisk vækst og økologisk bæredygtighed. Efter min opfattelse er der i virkelighedens verden en ganske alvorlig modsætning mellem den blinde vækst og økologien.

Det gælder også på handelsområdet, hvor den frie handel er den stærke parts frihed til f.eks. at presse priserne i bund. Hvis frihande-

len skal råde, bliver den økologiske produktion trængt af de multinationale selskaber. Det gælder f.eks. den alternative handel, hvor omgælden af mellemmand spiller en central rolle i forsøget på at fremme økologisk produktion og retfærdig handel.

Derfor var det rart at høre statsministeren sige i New York, at »fair trade er et must«.

I Rio nåede man kun overfladisk til diskussionen om, hvordan den måde, der produceres på og skabes vækst på, rammer miljøet. Derfor er et af vores kongsbegreber den økologiske omstilling af produktionen.

Rio-processen må komme ud af stedet på en mere konkret måde, end vi har set hidtil. Efter vores opfattelse burde opfølgningen på klimakonventionen være et oplagt sted at begynde. Den debat er henlagt til næste uge, og den er vigtig.

Enhedslisten betragter det fremsatte forslag til vedtagelse som et lille skridt på vejen. Det er et par konkrete anvisninger på, hvordan vi her og nu omsætter UNGASS i handling ved at foreslå en øget udviklingsbistand, ved at underkaste statslige økonomiske indgreb bæredygtighedskriterier og ved, at Danmark sætter sig for at styrke CSD – efter vores opfattelse et fremskridt i forhold til den centrale rolle, Verdensbanken fik efter Rio.

Addi Andersen (CD):

Var den særlige FN-generalforsamling i sommer en succes? Det kan man vist ikke sige. Ingen er vel særlig imponeret over den. Og når der ikke kan opnås enighed om fælles handling, stiller det endnu større krav til det enkelte land om at tage sin tørn.

Den enighed, vi oplevede i Rio om målene for en fælles global indsats for at opnå en bæredygtig udvikling, genfinder man desværre ikke, når det drejer sig om at gøre en aktiv indsats. Danmark er nået utrolig langt med vores indsats. Vi er faktisk nået så langt, at det vil have store omkostninger at nå bare en lille smule længere. Og de omkostninger skal man se i lyset af, hvad man opnår.

Nu vil jeg ikke gentage det efterhånden for-tærskede eksempel om røgrænsning eller CO₂-reduktion på et dansk, russisk eller kinesisk kraftværk. Men det er da tankevækkende, at man for de samme penge kan opnå en reduktion af udledningen til den fælles atmosfære på måske op til 50 gange, hvis pengene lægges i et

land med en dårligt udviklet teknologi frem for at foretage flere nyinvesteringer i Danmark.

Jeg synes faktisk, at den holdning, at hovedindsatsen for forureningsbekæmpelsen lægges i Danmark, er forkert. Atmosfæren er ét stort fællesje, og så nytter det ikke noget, at vi bliver ved med at slå vore egne fabrikker og andre virksomheder med miljøkrav, forbud og påbud, for indsatsen er simpelt hen ikke særlig målbar globalt set.

Hvis statsministeren derfor mener noget reelt med den tale, han holdt på FN's særlige generalforsamling i sommer, må regeringen også gå ind for en omlægning af miljøindsatsen, så det ikke fortsat er dansk erhvervsliv, der skal holde for, men at indsatsen skal ske i andre lande, hvor man får mere for pengene. Det er det, CD har kaldt miljømæssigt godt købmændskab.

Men der er selvfølgelig miljøproblemer som f.eks. vandmiljø og jordforurening, som er nationale anliggender, og her skal vi handle lokalt, for nu at blive i Rio-jargonen. Diskussionen om de ting har vi rig lejlighed til at tage på andre tidspunkter i den kommende tid.

I foråret vedtog vi et dagsordensforslag, som pålagde regeringen at arbejde for bestemte mål i det fortsatte arbejde med opfølgningen af Rio. Men med det magre resultat, der kom ud af mødet i sommer, skal man nok overveje, om vi ikke først og fremmest skal prøve på at få fodslag i EU om såvel miljøpolitik som ulandsbistand, før vi går ud med krav om global enighed, der trods alt er et meget stort krav.

CD støtter en aktiv opfølgning af aftaler og forhandlingsresultater fra Rio. Men vi vil ikke være med til, at Danmark skal ende med at stå som en Atlas, som alene bærer hele kloden. Et af de vigtigste mål for Danmark må være, at andre lande skal bære sin del af byrden.

Forslaget til vedtagelse, som CD selv har været med til at fremsætte, stemmer vi selvfølgelig for.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Jeg synes, det var en række meget gode indlæg, vi har hørt her i dag, og jeg glæder mig til det fortsatte samarbejde.

Det er klart, at hr. Schmidt ville benytte denne lejlighed til at gentage sin kritik af den almindelige miljø- og energipolitik i Danmark. Jeg mener ikke, man med nogen rimelighed kan give ham ret i hans karakteristik af dansk miljøpolitik som værende en meget centraliseret affære. Tværtimod ligger langt størstedelen af

de afgørende beslutninger for miljøets udvikling i Danmark i virksomheder, det ligger hos borgerne, det ligger i andre ministerier end Miljø- og Energiministeriet, og det ligger først og sidst i kommuner og amter.

Denne meget decentraliserede struktur tror jeg faktisk er en fordel for os, hvis vel at mærke målsætningerne er klare nok, og der synes jeg, at debatten i dag har afdækket for det første en meget bred vilje til at bakke op bag en aktiv dansk indsats på det globale plan. Der har også været markant tilslutning til, at Danmark, når det drejer sig om bistandsområdet, skal prioritere disse områder. Det synes jeg også der er grund til at erklære sig enig i. Man er også enig, når det drejer sig om de vigtigste indsatsområder. Energiområdet er – bare for at tage et eksempel – for os et utrolig vigtigt område, og dér har Danmark særlige forudsætninger.

Når vi ser på den hjemlige gennemførelse, så tror jeg personlig, at arbejdet med »Lokalagenda 21«-planer kan blive en styrkelse af det lokale kommunale planarbejde. Nu skal vi se, hvordan det kan gøres mere konkret i forbindelse med det lovforslag, regeringen nu har forpligtet sig til at komme med, men jeg tror, det bliver en berigelse af det lokale planarbejde.

Hvad angår de nationale »Agenda 21«-dage, så får vi netop et meget åbent forum, hvor alle, som har et budskab, og som har noget at meddele, kan deltage, hvad enten det er med erfaringer fra arbejdet i grønne organisationer, erhvervsliv, internationalt ulandsarbejde, eller det er med erfaringer fra det lokale »Agenda 21«-arbejde. Alle disse grupper får mulighed for at deltage i sådanne nationale »Agenda 21«-dage.

Derimod er jeg nødt til at sige, selv om jeg næsten altid er enig med hr. Estrup, at jeg synes ikke, ideen om at pakke »Agenda 21«-spørgsmålet væk i et nationalt bæredygtighedsråd er god. Jeg har været modstander af det fra første færd, og jeg bliver ved med at være modstander af det. Jeg er bange for, at der vil ske det, som man har set på andre områder, at hver gang vi får en meningsfyldt debat om »Agenda 21«-omlægning – som hr. Gade kaldte det største omstillingsprojekt, vi nogen sinde har været igennem – så vil man henvise til, at det har vi jo et organ der tager sig af.

Jeg ved godt, det ikke er det, hr. Estrup har ønsket med sit forslag. Han har den samme ambition som jeg, nemlig at få et så bredt funderet grundlag som muligt, men jeg tror, at

vi skal holde fast i, at det er dette Folketing, der først og sidst har et ansvar, når det drejer sig om den overordnede nationale strategi. Og jeg synes, der er virkelig gode taktik i det forslag til vedtagelse, der her er lagt frem, og vi kan fra regeringens side give fuld tilslutning til de anbefalinger, der retter sig til os, hvad enten det drejer sig om den strategiske miljøplanlægning, lovgivning, eller det drejer sig om den folkelige, nationale opfølgning af »Agenda 21«-arbejdet, som har været beskrevet.

Min sidste bemærkning skal være til analysen af, hvad der skete i UNGASS. Jeg takker selvfølgelig for de mange rosede bemærkninger. Det var min opfattelse, at parlamentarikerne, der deltog, spillede en meget aktiv og konstruktiv rolle under konferencen. Og jeg vil sige, at jeg synes den fælles erklæring, der blev et helt utraditionelt resultat af den stærke parlamentarikerdelegation, vi havde derovre, nu har sat sig spor, idet det forslag til vedtagelse, vi drøfter her i dag, tydeligt er inspireret af parlamentarikerens arbejde.

Det vil jeg gerne kvittere for og sige tak for mange virkelig gode indlæg.

Jeg vil gerne til min ven – det er alle sammen mine venner, vi her taler om – hr. Bent Hindrup Andersen sige, at fordi noget ikke er omtalt direkte i forslaget til vedtagelse, er det jo ikke ensbetydende med, at det ikke også har en betydelig prioritet.

Jeg kan sige, at såvel spørgsmålet om økologi som spørgsmålet om handel optager regeringen, og vi har givet mangfoldige demonstrationer af, at det netop for os er to vigtige indsatsområder, og jeg vil gerne benytte lejligheden til endnu en gang at bekræfte, at sådan er det for vores vedkommende. Men vi har ønsket at koncentrere os om de konkrete nye meldinger, navnlig den nationale strategi, som Folketinget nu får mulighed for at tage stilling til ved vedtagelsen af dette forslag til vedtagelse, hvis det bliver vedtaget.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Jeg vil først til hr. Niels Jørgen Langkilde sige, at jeg sådan set har svært ved at være uenig i bemærkningerne om anvendelsen af det danske sprog i en publikation om UNGASS. Folkeliggørelsen af det, der skete på et sådant møde, taler selvfølgelig for, at det alt sammen præsenteres på dansk. Det er et rent ressourcspørgsmål, og det er jo lidt af en afgørelse at gå hen og

bruge kræfter på en oversættelse af alle de tekster, som vi i øvrigt rent faktisk arbejder med på de internationale sprog. Men principielt er der noget rigtigt i betragtningen.

Til hr. Steen Gade vil jeg i forbindelse med hr. Gades bemærkninger om, at arbejdet med et idépapir rettet mod CSD og arbejdet dér, og at man burde lave en studiekreds om det, sige, at det er svært ikke at huske på en tidligere socialdemokratisk gruppeformand, som hver gang der var antydning af en interessant og måske lidt anderledes diskussion, sagde: Det her skal jo ikke være en studiekreds.

Mit synspunkt er, at det er noget, vi trænger til, og problemernes karakter kalder på den slags kollektive fordybelser og udveksling af synspunkter, så mit arbejdstemperament er absolut sådan, at jeg hilser den karakteristisk af, hvad det er, vi har brug for, velkommen, også som en fortsættelse af det åbne samarbejde, som har været Danmarks, om man vil hemmelige våben i vores forsøg på at maksimere vores indflydelse internationalt på det her område. Der sker ikke noget ved, at vi ser det som et regulært aktivt i nationens arbejdsform, og jeg vil i hvert fald hilse aktiviteter af studiekredspræget karakter velkommen og selv meget gerne deltage.

Til hr. Tom Behnke har jeg et par bemærkninger. Hr. Tom Behnke sagde, at vi i den vestlige verden holder de fattige ulande ude fra vore markeder. Det er for det første ikke rigtigt. Hr. Behnke sagde videre med hensyn til handel i forhold til bistand: Så kort kan det her siges. Jeg vil føje til: Ja, og så forkert.

Det er en farlig illusion, en flugtrute fra ansvaret at klynge sig til det gamle slogan »trade, not aid«. Det må være handel og bistand, handel og hjælp. Det andet er vitterlig forkert og farligt. De fattige udviklingslande er så fattige og har så lidt spredning i deres økonomi, at større adgang til vores markeder ikke løser deres problem. De skal gennem en vækst- og udviklingsfase, før det er interessant. Det er de ulande, der ligger på mellemdistancen økonomisk, for hvem dette her har betydning. Ved at snævre problemet ind, som hr. Tom Behnke gør, udelukker man de fattigste og slipper i øvrigt selv for den forpligtelse, som hele sagen egentlig burde aktualisere.

Så jeg vil benytte også denne lejlighed til at tage kategorisk afstand fra den illusionsprægede beskrivelse af virkeligheden, det her bygger på, og også tage afstand fra beskrivelsen af pro-

portionerne i, hvad internationale møder og samarbejde og forsøg på at skabe et internationalt samfund egentlig koster. Tager vi hele Danidas økonomiske aktivitet, er det altså 3-4 pct., der går til administration, og det omfatter også hele vores medvirken i aktiviteter som det her. Det er bestemt ikke klædeligt, synes jeg, at fremføre synspunkter af den art. Det kan være svært nok endda at få en bred opbakning til det, der er nødvendigt.

Formanden:

Hr. Hans Christian Schmidt, derefter hr. Niels Jørgen Langkilde, hr. Bent Hindrup Andersen og hr. Jørgen Estrup.

Hans Christian Schmidt (V):

Det er til ministerens kommentarer omkring mit indlæg, og det er til den del, som handlede om nogle spørgsmålstejn, jeg satte ved dansk miljøpolitik.

Jeg har altid sagt, at jeg synes, der er mange gode ting i dansk miljøpolitik. Det kan jeg sagtens sige, for det skyldes jo ikke mindst, at Venstre har været med, men jeg vil gerne sige, at når jeg nævner et par ting, som vi ikke vil have del af æren for, så er det f.eks., når vi går ind og kigger på regelforenkligning.

Jeg vil godt sige, at planbureaukrati – jeg skal ikke her sige, hvem der har sagt det – er udbredt, for også ude i kommunerne oplever man, at der er et planbureaukrati. Når vi har et forslag til vedtagelse, hvor vi går ind og taler om en »Lokalagenda 21« og om at inddrage befolkningen osv., så er det helt klart et nødvendigt signal at sende fra dette Folketing, at man tager befolkningen alvorligt, hvis man agter at involvere dem – og det gør vi – i miljøpolitiske spørgsmål. Man skal for alt i verden ikke tage en lang debat om de ting for så til sidst at slutte med en vi ved bedst-holdning. Det er meget, meget vigtigt, at man mener det alvorligt.

Der må jeg sige, at der er nogle ting deri, jeg er glad for. I dag skal vi jo diskutere et forslag om regelforenkligning, og jeg mærker jo allerede nu en åbenhed, der begynder at komme, og at man vil være med og støtte forslaget. Det glæder mig selvfølgelig, men jeg vil godt se det lidt senere på dagen.

Omkring det, som kaldes fælles gennemførelse, altså joint implementation, har jeg hørt flere ordførere sige, at det var en god idé, at vi gik ind og kiggede på den. Det er og bliver nødvendigt for den globale CO₂-politik. Og jeg

er glad for at høre, at der også i regeringen er nogen vilje til det. Det er jeg meget glad for at høre.

Så skal jeg blot slutte med at sige, at jeg deler ministerens beklagelser omkring nationale bæredygtighedsråd. Jeg vil ikke ind i en lang debat, men jeg vil blot sige, at jeg ikke håber, det bliver til noget, for jeg er altså ikke vild med at få nogle store overordnede råd osv. Det er nede, skal vi sige hos os andre, det skal ske. Politikerne skal ud og snakke med befolkningen, og på den måde skal vi kunne få miljøspørgsmål til at blive interessante. Man skal ikke have et råd, hvor man skal sidde og lade specialister udtale sig og sådan noget. Det skal gro, og det kan det bedre gøre på den her måde, og det håber vi på vil ske med »Agenda 21«.

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Jeg vil gerne takke udviklingsministeren for svaret omkring det danske sprog, men det var ikke så konkret, som jeg gerne ville have, for man henviste til ressourceproblemer i Danida, hvis man skulle oversætte publikationer som den her. Det er en koncern, der har en omsætning på mange milliarder kroner. Det kan ikke være et problem at ofre nogle få tusind, måske titusind kroner på at oversætte sådan nogle dokumenter, hvis det er sådan, at vi skal have en effekt af dem.

Derfor vil jeg spørge, om ministeren ikke kan give tilsagn om, at det vil ske fremover. For hvis vi skal have børn og unge til hurtigt at interessere sig for den globale verden, de er i, og hvis ældre, der ikke har haft en ordentlig skoleuddannelse med grundige engelskkundskaber, skal arbejde med det her frem for med noget andet, så er vi nødt til at have materialet tilgængeligt på dansk. Og vi må værne om vores danske sprog og vise, det er betydende, ellers giver vi jo selv slip på at bruge det.

Så kunne ministeren ikke give et tilsagn om, at for fremtiden leverer vi sådan noget materiale på dansk?

Det var sådan i gamle dage, da man lavede kongeloven efter enevældens indførelse, at da havde man loven i kun to eksemplarer, og det var kongen, der havde styr på den. Så var man sikker på, at der ikke var nogen, der blandede sig i det. Vores ambition er modsat med denne slags vedtagelser, nemlig at det er noget, der kan bruges, og derfor kunne ministeren genbruge sine informationer ved at lægge dem ud

på Internettet, så de var tilgængelige, uanset hvor man var, og så var der en tilgængelighed for informationer, som ville ligge i god forlængelse af de »Agenda 21«-tankegange, vi i øvrigt har.

Formanden:

Hr. Jørgen Estrup. Det er anden omgang med lidt længere taletid, og derfor tager vi talerne i ordførerrækken.

Jørgen Estrup (RV):

Debatten har jo i høj grad været tilfredsstillende, i og med at den har understreget den enighed i delegationen i New York, som også vi kunne konstatere. Det hilser jeg meget velkomment, og jeg tror, der over en bred front er stor vilje til at holde fokus på opfølgringen af Rio.

Men der er en enkelt udestående ting, som jeg ikke kan lade være med at kommentere efter miljøministerens indlæg. Jeg kvitterer for miljøministerens bemærkning om, at han normalt er enig med mig, og vil gerne sende den tilbage ved at sige, at jeg i høj grad respekterer det drive, som miljøministeren viser på de her områder, men når han taler om, at et nationalt organ vil pakke »Agenda 21« ind, bliver jeg alligevel lidt skeptisk, for jeg kunne ikke drømme om at tro, at statsministeren, hvis han havde det som sit ansvarsområde, ville pakke »Agenda 21« ind. Derimod tror jeg, han ville tage det meget alvorligt, lige så vel som ikke blot den nuværende statsminister, men også statsministrene generelt jo har taget Ligestillingsrådet, som har været deres ressort, alvorligt og har fået meget ud af det.

Jeg synes dog ikke, der er nogen grund til at gøre noget stort nummer ud af det i dag, for miljøministeren har jo fået sin vilje og dermed en enestående chance for at vise, at disse »Agenda 21«-dage faktisk er noget, som regeringen tager overordentlig alvorligt. Og jeg glæder mig over at se, at dette nu er vejen frem, som sikrer, at fokus holdes på »Agenda 21«, og som viser, at disse »Agenda 21«-dage kan føre til konkrete resultater. Og skulle det ikke gå helt så hurtigt, som nogle af os frygter, vil vi vende tilbage til sagen.

(Kort bemærkning).

Hans Christian Schmidt (V):

For at vi ikke skal blive misforstået, vil jeg blot sige til hr. Jørgen Estrup, at med hensyn til »Lokalagenda 21« tror jeg ikke så meget, at det

bliver »Agenda 21«-dagene, der får betydning, men mere, at det bliver det daglige arbejde i kommunerne, altså i befolkningen og kommunalbestyrelsen.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Jeg har både et spørgsmål til miljøministeren og et til udviklingsministeren, men lad os tage miljøministeren først:

Det er sådan, at statsministeren i New York også fremførte, at vi skal sikre, at de udviklede lande ikke udsætter de ikkeudviklede lande for de risici, som vi har opgivet at udsætte os for i de udviklede lande, og derfor vil jeg spørge miljøministeren, om det betyder en større aktiv indsats over for f.eks. Cheminova, som sidst under Operation Dagsværk sendte noget materiale ud, hvori det påstås – i øvrigt fejlagtigt – at det bl.a. i Sydamerika er utrolig dyrt at producere bomuld, hvis man ikke bruger metylparation, og om ministeren som en opfølgning af UNGASS herhjemme ønsker at gøre en indsats for, at de produkter, som vi har forbudt her, også bliver forbudt at producere til eksport, altså om det er det, der ligger i statsministerens udtalelse.

Om det andet spørgsmål er så til udviklingsministeren, som jeg har sendt et skriftligt spørgsmål til om økologisk bistand, som ministeriet er ved at udarbejde en redegørelse om. Men nu vil jeg så spørge den anden vej rundt: Når vi nu herhjemme gerne vil udfase pesticiderne og i øvrigt også kunstgødningen, betyder det så, at der fra nu af ikke længere for danske udviklingskroner vil blive givet støtte til indkøb af pesticider og kunstgødning i tredje verdenslande? For dér betyder en økologisk omlægning jo en forhøjelse af produktionsniveauet, og derfor er det jo ikke alene dårligt, men også decideret nedbrydende for jordejerne i de varme lande at forsyne dem med kunstgødning og pesticider, for så får de aldrig nogen sinde opbygget en frugtbar jord.

Det er efter min opfattelse en decideret straf at tildele den slags bistand, og derfor vil jeg spørge udviklingsministeren, om vi kan få et udsagn om, at fremover vil dansk udviklingsbistand og ulandsbistand ikke omfatte støtte til pesticider og kunstgødning.

Miljø- og energiministerens (Svend Auken):

Til hr. Bent Hindrup Andersen, som har stillet mig et spørgsmål om, hvorvidt det er dyrere eksempelvis at fremstille bomuld økologisk

frem for at fremstille bomuld konventionelt, om jeg så må sige, kan jeg kun sige, at det ganske vist er dyrere, men at det ikke er noget, der med de aktuelle priser på f.eks. et par cowboybukser – som jo har været inde i debatten – påvirker den samlede pris med mere end 8 pct. Så det er ikke noget særlig overbevisende argument, der er fremført fra den pågældende virksomheds side.

For det andet arbejder vi meget ihærdigt internationalt for at få forbudt alle de farligste sprøjtemidler og kemikalier, og jeg tror, det er den mest effektive vej at gå. For selv om jeg personlig tidligere har været tilhænger af at arbejde med nationale forbud, må jeg indrømme, at som det udvikler sig i øjeblikket, tror jeg, vi især skal bruge vores kræfter på en effektiv international regulering.

Men som jeg har sagt det før: Lad os endelig fortsætte diskussionen i andre fora for at finde ud af, hvad der er den mest effektive kemikaliestrategi overhovedet.

Ministerens for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Hr. Bent Hindrup Andersens spørgsmål er i familie med spørgsmålet om, hvorvidt vi er holdt op med at slå vores svigermødre, for rent faktisk er det efter de oplysninger, jeg har, mange år siden, der er ydet tilskud fra Danida til indkøb af pesticider i udviklingslandene.

Tværtimod er vores aktivitet rettet mod indsatser, som kan reducere anvendelsen af dem, og rettet mod arbejderbeskyttelse og alt, hvad der ellers kan gøres, også mod forsøg på at anvende andre bekæmpelsesformer, f.eks. biologiske bekæmpelsesformer, som ikke er baseret på anvendelse af pesticider.

Så det er lidt en forkert beskrivelse af den eksisterende situation, der tages udgangspunkt i i den måde at spørge på.

Hvad angår kunstgødning, tør jeg ikke svare helt så klart, for der kan være situationer og sammenhænge, hvor en kontrolleret anvendelse af kunstgødning kan have et fornuftigt formål, men generelt er det jo ikke den vej, vi prøver på at dreje udviklingen. Det er sådan, jeg må svare.

(Kort bemærkning).

Niels Jørgen Langkilde (KF):

Jeg ved ikke, om det var tiden, der forhindrede udviklingsministeren i at svare på spørgsmålet om det danske sprog i publikationer, men nu får han i alt fald lejligheden.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Jeg mener, at jeg svarede så rundt og forsigtigt i første omgang, som jeg syntes det var forsvarligt at gøre, og jeg vil altså ikke love, at vi altid vil skrive alt på dansk, når vi rapporterer fra internationale møder.

Jeg erklærer mig dog enig med hr. Langkilde i, at der er meget, der taler for, at vi skriver så meget som overhovedet muligt på dansk, men vi må kunne foretage en vis afvejning. Men frem for at love et eller andet fuldstændig firkantet, som i en eller anden sammenhæng vil vise sig at være en smule ude af proportioner, vil jeg altså hellere tage omkostningen ved ikke at stille hr. Langkilde helt tilfreds nu.

(Kort bemærkning).

Bent Hindrup Andersen (EL):

Afslutningsvis skal jeg sige, at Enhedslisten jo gerne havde set, at så vigtig en del som fair trade i form af den måde, man skal overføre midlerne til ulandene på, havde stået i forslaget til vedtagelse, og at vi også gerne havde set, at der var en klar markering af, at vi med bæredygtighed mener økologisk bæredygtighed, også når det drejer sig om arbejdet i det danske Folketing, men det har altså ikke kunnet lade sig gøre at overtale forslagsstillerne til det.

Men på baggrund af, at der er mange utrolig gode ting i forslaget, stemmer vi alligevel for det. Og jeg håber i hvert fald, at den debat om økologi og fair trade, der har været, betyder, at det også bliver taget højtideligt, selv om det ikke direkte står i forslaget.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg var glad for den sidste tilføjelse, vil jeg sige til hr. Bent Hindrup Andersen, for jeg tror ikke, der er ret mange herinde, der er imod fair trade som begreb. Det kan selvfølgelig godt være, at der er nogle, men det er i hvert fald ikke et flertal. Så den sejr er altså hjemme.

Det andet er, at der jo heller ikke er et flertal herinde, der er imod, at vi skal satse på en økologisk produktion. Så den sejr er altså også hjemme.

Og så er jeg glad for, at konklusionen blev, at hr. Bent Hindrup Andersen vil stemme for forslaget til vedtagelse, for ellers havde jeg med rette kunnet sige, at hr. Bent Hindrup Andersen kun var ude på at finde hår i suppen, men det har altså ikke været hr. Bent Hindrup Ander-

sens motiv, og så kunne hr. Bent Hindrup Andersen jo lige så godt have været medfor-slagsstiller.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemming

Forslag til vedtagelse nr. V 21 af Martin Glerup (S), Hans Christian Schmidt (V), Niels Jørgen Langkilde (KF), Steen Gade (SF), Jørgen Estrup (RV) og Addi Andersen (CD) (se foran) vedtoges med 102 stemmer (S, V, KF, SF, RV, EL og CD) mod 4 (FP og DF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om Folketingets Ombudsmands beretning for året 1996. (Fremsat 4/11 97 i betænkning fra Retsudvalget).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 17:

Forslag til folketingsbeslutning om kortere sagsbehandlingstid for vurdering af bekæmpelsesmidler.

Af Hans Christian Schmidt (V), Niels Jørgen Langkilde (KF), Aage Brusgaard (FP) og Ole Donner (DF) m.fl. (Fremsat 21/10 97).